

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ
ของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร
Factors Affecting Savings Decision in National Savings Fund
of Informal Employees in Bangkok

มงคลชัย จำรูญ และ ธัญวรัตน์ สุวรรณะ

Mongkolchai Jumroon and Tanwarat Suwana

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Master of Business Administration Program, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะการออมและการลงทุนของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร (2) ศึกษาวินัยทางการเงินของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร และ (3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ วินัยทางการเงิน ประกอบด้วย วินัยด้านการออม คือ การออมเงินอย่างสม่ำเสมอและ วินัยด้านการใช้จ่าย คือ การวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างคุ้มค่าคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการใช้จ่าย กลุ่มตัวอย่างคือแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร จำนวน 402 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมการถดถอยโลจิสติกส์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกการออมแบบเงินฝากประจำมากที่สุด วินัยด้านการออม วินัยด้านการใช้จ่าย และวินัยทางการเงินรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่ากลุ่มอายุ 36-45 ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัว วินัยด้านการออม วินัยทางการเงินรวม มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: กองทุนการออมแห่งชาติ, แรงงานนอกระบบ, วินัยทางการเงิน

Abstract

The purposes of this research were as follows (1) to study savings and investment of informal (contingent) employees in Bangkok (2) to study financial discipline of informal employees in Bangkok, and (3) to study factors affecting savings decision in National Savings Fund (NSF). The financial discipline includes saving discipline reflected as constant savings and spending discipline which is a cost-effective plan for spending. The sampling group was 402 informal employees in Bangkok. This research instrument was a questionnaire. This research analyzed data by using percentage, frequency, mean, standard deviation, binary logistic regression. The research result found that the majority of those in this sample selected time deposits. Saving discipline, spending discipline and financial discipline were moderate. This study also found that the average age of the group was 36 to 45 years old. The number of family members, saving discipline and financial discipline have all affected savings decisions in NSF. at 0.05 level of significance.

บทนำ

แรงงานนอกระบบ จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ในช่วงปี 2554 – 2556 จำนวนแรงงานนอกระบบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2554 จาก 24.6 ล้านคน เป็น 25.1 ล้านคน ในปี 2556 ตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา แรงงานนอกระบบมีแนวโน้ม ลดลงจาก 22.1 ล้านคน เป็น 21.3 ล้านคน ในปี 2559 เนื่องจาก รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญ และได้กำหนดมาตรการ นโยบาย รวมทั้งออกกฎหมายคุ้มครองและจัดสวัสดิการให้แก่แรงงานนอกระบบ เช่น การประกันสังคม ตามมาตรา 40 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ใช้แรงงานรับใช้ในบ้าน เป็นต้น เมื่อพิจารณาถึงประเภทการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในปี 2559 แรงงานนอกระบบร้อยละ 54.8 ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม รองลงมาเป็นภาคการบริการและการค้า ร้อยละ 34.0 และภาคการผลิตร้อยละ 11.2 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559)

กระทรวงการคลังได้เสนอให้มีกฎหมายจัดตั้ง “กองทุนการออมแห่งชาติ” เพื่อเป็นช่องทางในการออมเงินสำหรับการเกษียณของแรงงานนอกระบบ โดยพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ.2554 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 พฤษภาคม 2554 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิกและเป็นหลักประกันการจ่ายเงินบำนาญให้แก่สมาชิก แม้ว่าจะมีการประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 แต่ยังไม่มีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ ในการดำเนินงานของกองทุน เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองกองทุนการออมแห่งชาติจึงไม่สามารถเปิดรับสมัครสมาชิกได้ และสำนักงานประกันสังคมได้ขยายความคุ้มครองกรณีบำนาญสำหรับแรงงานนอกระบบซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกองทุนการออมแห่งชาติเมื่อ 9 ธันวาคม 2556 เป็นต้นมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2557 มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และรัฐบาลชุดปัจจุบันมีนโยบายให้กองทุนการออมแห่งชาติดำเนินการต่อไปโดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงยุบเลิกความคุ้มครองประกันสังคมกรณีบำนาญสำหรับแรงงาน

นอกระบบ เพื่อให้บทบาทการดูแลการออมของแรงงานนอกระบบของกองทุนการออมแห่งชาติและสำนักงานประกันสังคมไม่เกิดความซ้ำซ้อนกัน โดยกำหนดให้กองทุนการออมแห่งชาติรับโอนผู้ประกันตนจากกองทุนประกันสังคมในกรณีดังกล่าวมาเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติตามความสมัครใจด้วย ทั้งนี้ กองทุนการออมแห่งชาติได้เปิดรับสมาชิกตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2558 โดยมีวัตถุประสงค์ให้แรงงานนอกระบบมีโอกาสได้รับความคุ้มครองหลักประกันรายได้ในรูปบำนาญตั้งแต่อายุ 60 ปีไปจนตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการออม เพื่อเป็นการปลูกฝังวินัยทางการเงิน ทั้งวินัยด้านการออมและวินัยด้านการใช้จ่ายแก่แรงงานนอกระบบได้อย่างตรงประเด็น ทำให้แรงงานนอกระบบมีประสิทธิภาพในการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนเมื่อก้าวเข้าสู่วัยเกษียณ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการออมและการลงทุนของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาวินัยทางการเงินของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย วินัยด้านการออม และ วินัยด้านการใช้จ่าย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สกุใจ น้ำพุต (2545) ได้ให้ความหมายของการออม หมายถึง รายได้เมื่อหักรายจ่ายแล้วจะมีส่วนซึ่งเหลืออยู่ ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ ซึ่งไม่ได้ถูกใช้สอยออกไปนี้เรียกว่าเงินออม ดังสมการ $Incomes - Expenses = Savings$

สุวีณา กลัดเกิด (2551) การออม หมายถึง การเก็บเงินส่วนหนึ่งหรือส่วนที่เหลือจากรายได้ที่มีได้ใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้จ่ายในอนาคต

รัชณี ยศถามี (2555) การออมคือ รายได้เมื่อหักรายจ่ายแล้วจะมีส่วนที่เหลืออยู่ ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ ซึ่งไม่ได้ถูกใช้สอยไปนี้เรียกว่าเงินออม

จุฑาธิปดี ฤกษ์สันทัด (2555) การออมคือ การนำรายได้เมื่อหักรายจ่ายแล้วจะมีส่วนซึ่งเหลืออยู่ ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ซึ่งไม่ได้ถูกใช้สอยออกไปนี้เรียกว่าเงินออมที่กันเอาไว้เพื่อใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ต่างๆของแต่ละบุคคล

จากความหมายของการออมที่ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย สรุปได้ว่า การออมคือ การที่บุคคลมีรายได้เมื่อหักรายจ่ายแล้วนั้นในส่วนของเงินที่เหลือที่ไม่ได้ถูกใช้สอยออกไปเรียกว่าเงินออม เป็นการสะสมเงินที่ละเล็กละน้อยเพื่อไว้ใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ต่างๆในอนาคต

ทฤษฎีการบริโภคในวงจรชีวิต (life cycle theory of consumption) (Branson, 1989) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดยนักเศรษฐศาสตร์หลายท่าน อาทิ ฟรังโก มอดติเกลียโน (Franco Modigliani) อัลเบิร์ต แอนโด (Albert Ando) และริชาร์ด บรูมเบิร์ก (Richard Brumberg) ได้เสนอแนวคิดร่วมกัน โดยเริ่มเสนอผลงานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 ซึ่งมีแนวคิดว่าการตัดสินใจของครัวเรือนระหว่างการบริโภคกับการออมในขณะใดขณะหนึ่ง สะท้อนถึงความพยายามที่จะให้บรรลุเป้าหมายของการกระจายการบริโภคตลอดวงจรชีวิตภายใต้ข้อจำกัดของรายได้หรือทรัพยากรที่คาดว่าจะได้รับตลอดชั่วอายุขัย ซึ่งหมายความว่า ระดับการบริโภคของครัวเรือนมิได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในงวดเวลาปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับรายได้ที่เขาคาดว่าจะได้รับในอนาคตอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับวินัยทางการเงิน วีรพล บดีรัฐ (2553) ความรู้ด้านการจัดการการเงินส่วนบุคคลจะไม่

เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ถ้าไม่นำไปปฏิบัติ ทักษะ หมายถึง การปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ การใช้ทักษะนี้เปรียบเสมือน “การมีวินัยทางการเงิน” ถ้าบุคคลรู้และเข้าใจแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งวินัยทางการเงินเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มีความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนเกิดขึ้นได้ โดยอาจแบ่งออกได้เป็น 6 ข้อดังนี้ (1) สร้างแรงบันดาลใจ (2) สร้างการยอมรับจากภายนอก (3) กำหนดการผูกมัดที่ปรับเปลี่ยนยาก (4) ยอมรับพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี (5) หารางวัลสำหรับชีวิตที่มีวินัย และ (6) ออกห่างจากกิเลสทั้งปวง

เบญจวรรณ บุญคลี (2552) วินัยทางการเงิน คือ แนวทางจัดการการเงิน ในด้านหารายได้ การใช้จ่าย และการเก็บออม เพื่อให้บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขไม่เป็นที่ จึงแบ่งวินัยทางการเงินออกเป็น 2 ด้าน คือ วินัยด้านการออมและวินัยด้านการใช้จ่าย ดังนี้

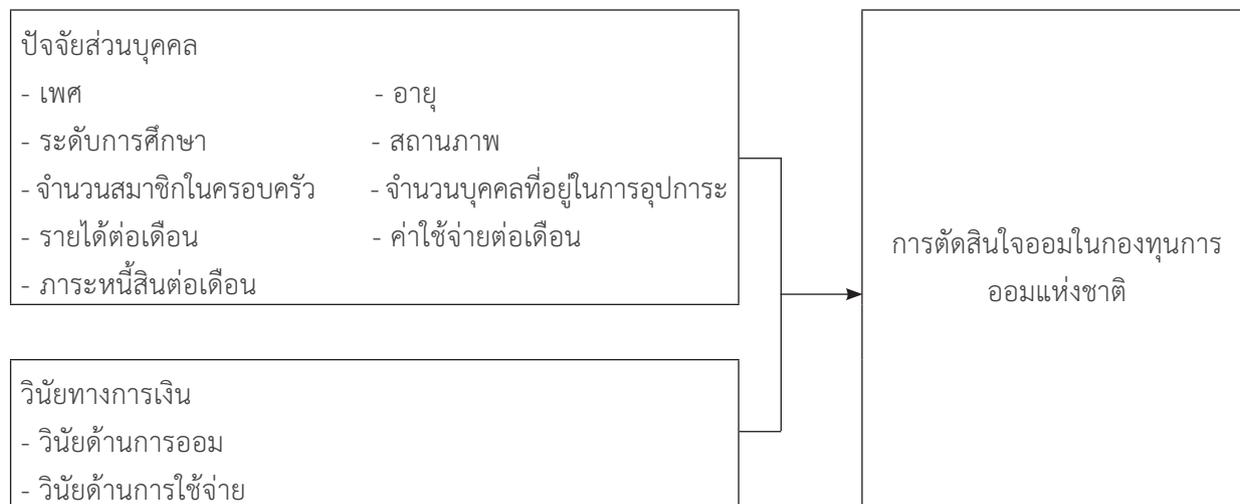
1. วินัยด้านการออม หมายถึง การเก็บออมอย่างสม่ำเสมอ ในด้านระยะเวลาและมูลค่า การออมเงินตามสัดส่วนที่เหมาะสมกับอายุ การออมเพื่อซื้อสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและออมเพื่อเก็บไว้ใช้ในวัยเกษียณ เป็นต้น

2. วินัยด้านการใช้จ่าย หมายถึง การวางแผนการเงินใช้เงินอย่างคุ้มค่าคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการใช้จ่าย และเป็นการใช้จ่ายในสิ่งที่เหมาะสมแก่สถานภาพและความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การไม่ซื้อไม่บริโภคสินค้าที่มีราคาแพง หรือฟุ่มเฟือย หรือสินค้าที่เกินความจำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรู้จักเลือกซื้อสินค้าที่มีประโยชน์ต่อตนเอง ไม่กู้หนี้ยมาใช้ในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เป็นต้น

แนวคิดเรื่องการตัดสินใจ วิเชียร วิทย์อุดม (2547) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการที่ประกอบไปด้วยหลัก 3 ประการ คือ การหาโอกาสที่จะตัดสินใจ การหาหนทางเลือกที่พอเป็นไปได้ และการเลือกทางเลือกจากทางเลือกต่างๆที่มีอยู่ การตัดสินใจเป็นการเลือกเอาทางเลือกเพียงทางเลือกเดียวที่มีอยู่ทั้งหมดกระบวนการตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนที่ผู้ทำการตัดสินใจจะต้องทำเพื่อให้ได้ทางเลือกนั้นมาซึ่งต้องทำอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้ (1) ต้องทำความเข้าใจปัญหา (2) การวางจุดมุ่งหมายและการกำหนดวัตถุประสงค์ (3) การสร้างทางเลือก

- (4) การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร (5) การประเมินหาทางเลือก (8) การประเมินถึงประสิทธิผลของการตัดสินใจ
 (6) เลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (7) การตัดสินใจปฏิบัติ และ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของแรงงานนอกระบบมีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ
2. วินัยทางการเงินของแรงงานนอกระบบมีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 1,481,600 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559)
2. กลุ่มตัวอย่าง แรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 1,481,600 คน ซึ่งการคำนวณหาขนาดตัวอย่างตามสูตรการคำนวณ (ฮานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการจัดสรรแบบ

โควตา โดยการแบ่งกรุงเทพมหานคร ออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครเหนือ กรุงเทพมหานครใต้ กรุงเทพมหานครตะวันออก กรุงเทพมหานครเหนือ และ กรุงเทพมหานครใต้ เก็บตัวอย่างกลุ่มละ 67 คน รวมแล้วขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 402 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานครที่ได้แบ่งไว้ทั้ง 6 กลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, สถานภาพ, จำนวนสมาชิกในครอบครัว, จำนวนบุคคลที่อยู่ในการอุปการะ, รายได้ต่อเดือน, ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และภาระหนี้สินต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านวินัยทางการเงิน มีจำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ วินัยด้านการออม ข้อ 1-10 และ วินัยด้านการใช้จ่าย ข้อ 11-20 และได้ใช้สถิติในการตรวจสอบคุณสมบัติและหาค่าความเชื่อมั่นใน

แบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบัค (Cronbach) เพื่อความถูกต้องค่าแอลฟาที่ได้จะแสดงออกมาถึงระดับของความคงที่ของแบบสอบถาม และทำการปรับปรุงข้อคำถามก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง ซึ่งผลการวิเคราะห์วินัยด้านการออม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.867 วินัยด้านการใช้จ่าย มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.843 และ วินัยทางการเงินรวมมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.925

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการออมและการลงทุนในปัจจุบันและการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ ตำรา วิชาการ งานวิจัย บทความ วารสารต่าง ๆ และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet)

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 กลุ่ม จำนวน 402 คน โดยมีการเก็บข้อมูลของทุกกลุ่มอาชีพ และรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้มาทำการวิเคราะห์ผลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (binary logistic regression) ในการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะการออมและการลงทุนของแรงงาน

นอกระบบในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า จำนวน 399 คน จาก 402 คน คิดเป็นร้อยละ 99.25 มีการเปิดบัญชีฝากเงินแบบออมทรัพย์ การฝากเงินแบบออมทรัพย์ถือว่าไม่รวมอยู่ในรูปแบบการออมและการลงทุน เนื่องจากในปัจจุบันกลุ่มคนแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีการฝากเงินแบบออมทรัพย์ในรูปแบบการหมุนเวียนเงินในธุรกิจส่วนตัวมากกว่าเนื่องจากมีสภาพคล่องสูง รูปแบบการออมและการลงทุนของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก ที่มากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การฝากเงินแบบเงินฝากประจำ จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.06 รองลงมาคือ การทำประกันชีวิต จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.58 และการลงทุนในทองคำ เพชร อัญมณี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.16 ตามลำดับ

2. วินัยทางการเงินของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย วินัยด้านการออม และวินัยด้านการใช้จ่าย ผลการวิจัยพบว่า วินัยด้านการออมของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 คะแนน จากกลุ่มตัวอย่าง 402 คน มีพฤติกรรมวินัยด้านการออมอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.22 รองลงมาคือระดับเหมาะสม จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.38 และระดับไม่เหมาะสม จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 ตามลำดับ วินัยด้านการใช้จ่ายของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 คะแนน จากกลุ่มตัวอย่าง 402 คน มีพฤติกรรมวินัยด้านการใช้จ่ายอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.49 รองลงมาคือ ระดับเหมาะสม จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.37 และระดับไม่เหมาะสม จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.14 ตามลำดับ มีพฤติกรรมวินัยทางการเงินรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 คะแนน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร พบว่าจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 402 คน มีผู้ที่ตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ จำนวน 205 คน โดยให้สาเหตุที่ตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติอันดับที่ 1 คือ ต้องการมีบ้านอายุเมื่ออายุครบ 60 ปี อันดับที่ 2 คือ

กองทุนการออมแห่งชาติมีประโยชน์และให้ผลตอบแทน
 คุ่มค่า อันดับที่ 3 คือ ไม่อยากเป็นภาระของลูกหลานใน
 อนาคต และมีผู้ที่ไม่ตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่ง
 ชาติ จำนวน 197 คน โดยให้เหตุผลที่ไม่ตัดสินใจออมใน
 กองทุนการออมแห่งชาติอันดับที่ 1 คือ ไม่รู้จักกองทุนการ
 ออมแห่งชาติ อันดับที่ 2 คือ ไม่สนใจออมในกองทุนการ

ออมแห่งชาติ อันดับที่ 3 คือ พอใจกับการออมแบบเดิม
 ผลการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 สมการ ดังต่อไปนี้

สมการที่ 1 ใช้ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลและวินัย
 ด้านการออม ในการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์
 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่ง
 ชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร (วินัยด้านการออม)

ปัจจัย	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Constant	-5.421	1.129	23.069	1	0.000*	0.004
กลุ่มอายุ 36-45 ปี	-1.868	0.626	8.914	1	0.003*	0.154
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	1.180	0.157	56.563	1	0.000*	3.256
วินัยด้านการออม	0.568	0.260	4.773	1	0.029*	1.764

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ
 ออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบใน
 กรุงเทพมหานคร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3
 ตัวแปร คือ กลุ่มอายุ 36-45 ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัว
 และ วินัยด้านการออม สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

$$Z = - 5.421 - 1.868 (\text{กลุ่มอายุ 36-45 ปี}) + 1.180 (\text{จำนวนสมาชิกในครอบครัว}) + 0.568 (\text{วินัยด้านการออม})$$

สมการที่ 2 ใช้ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลและวินัย
 ด้านการใช้จ่าย ในการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์
 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่ง
 ชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร (วินัยด้านการใช้จ่าย)

ปัจจัย	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Constant	-5.217	1.183	19.440	1	0.000*	0.005
กลุ่มอายุ 36-45 ปี	-1.757	0.620	8.021	1	0.005*	0.173
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	1.143	0.153	56.089	1	0.000*	3.137
วินัยด้านการใช้จ่าย	0.479	0.283	2.864	1	0.091	1.614

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ตัวแปร คือ กลุ่มอายุ 36-45 ปี และ จำนวนสมาชิกในครอบครัว สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

$$Z = - 5.217 - 1.757 (\text{กลุ่มอายุ } 36-45 \text{ ปี}) + 1.143 (\text{จำนวนสมาชิกในครอบครัว})$$

สมการที่ 3 ใช้ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลและวินัยทางการเงินรวม ในการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร

ตาราง 3

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร (วินัยทางการเงินรวม)

ปัจจัย	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Constant	-5.499	1.184	21.573	1	0.000*	0.004
กลุ่มอายุ 36-45 ปี	-1.841	0.625	8.671	1	0.003*	0.159
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	1.168	0.155	56.505	1	0.000*	3.215
วินัยทางการเงินรวม	0.586	0.285	4.225	1	0.040*	1.797

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 ตัวแปร คือ กลุ่มอายุ 36-45 ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัว และ วินัยทางการเงินรวม สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

$$Z = - 5.499 - 1.841 (\text{กลุ่มอายุ } 36-45 \text{ ปี}) + 1.168 (\text{จำนวนสมาชิกในครอบครัว}) + 0.586 (\text{วินัยทางการเงินรวม})$$

จากทั้ง 3 สมการ สามารถสรุปเรียงลำดับตามสมการที่มีนัยสำคัญทางสถิติได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของแรงงานนอกระบบมีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ

สำหรับตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติของปัจจัยส่วนบุคคล มีจำนวน 2 ตัวแปร ดังนี้

กลุ่มอายุ 36-45 ปี พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ ($\text{Exp}(B) = 0.154, 0.173$ และ 0.159 ตามลำดับ) (มีค่า $\text{Exp}(B) < 1$) แสดงว่าตัวแปรอิสระดังกล่าวลดโอกาสการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร นั่นคือ ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีกลุ่มอายุ 36-45 ปี เพิ่มขึ้น 1 คน มีโอกาสการตัดสินใจ

ออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานครลดลง ร้อยละ 84.60, 82.70 และ 84.10 ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ($\text{Exp}(B) = 3.256, 3.137$ และ 3.215 ตามลำดับ) (มีค่า $\text{Exp}(B) > 1$) แสดงว่าตัวแปรอิสระดังกล่าวเพิ่มโอกาสการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร นั่นคือ ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว เพิ่มขึ้น 1 คน มีโอกาสการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 3.256, 3.137 และ 3.215 เท่า ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 2 วินัยทางการเงินของแรงงานนอกระบบมีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ

จากทั้ง 3 สมการ พบว่า ตัวแปรอิสระวินัยด้านการออมและวินัยทางการเงินรวม มีนัยสำคัญทางสถิติสามารถสรุปได้ดังนี้

วินัยด้านการออม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ($\text{Exp}(B) = 1.764$) (มีค่า $\text{Exp}(B) > 1$) แสดงว่าตัวแปรอิสระดังกล่าวเพิ่มโอกาสการตัดสินใจออมในกองทุนการออม

แห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร นั้นคือ ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีวินัยด้านการออม เพิ่มขึ้น 1 คะแนน มีโอกาสการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 1.764 เท่า

วินัยทางการเงินรวม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ($\text{Exp}(B) = 1.797$) (มีค่า $\text{Exp}(B) > 1$) แสดงว่าตัวแปรอิสระดังกล่าวเพิ่มโอกาสการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร นั้นคือ ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีวินัยทางการเงินรวม เพิ่มขึ้น 1 คะแนน มีโอกาสการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 1.797 เท่า

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ตัวแปร คือ อายุ 36-45 ปี และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ซึ่งตัวแปรที่ส่งผลไปในทิศทางเดียวกันคือ จำนวนสมาชิกในครอบครัว กล่าวคือถ้าตัวแปรดังกล่าวเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลให้มีผู้ที่ตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

เนื่องจากบุคคลที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก โอกาสที่จะตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติก็จะมากขึ้นไปด้วย เพราะในเรื่องของค่าใช้จ่าย หากบุคคลเป็นบุคคลที่มีงานสามารถหารายได้ให้กับครอบครัวได้ ค่าใช้จ่ายก็จะลดลงมากกว่าที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพียงบุคคลเดียว ทำให้มีเงินเหลือพอที่จะนำไปออมหรือไปลงทุนหรือเพิ่มโอกาสที่จะนำเงินส่วนนั้น ๆ มาออมในกองทุนการออมแห่งชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มลฤดี วิริยานนท์ (2558) พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีสมาชิก 4 คน ขึ้นไป ให้ความสำคัญมากกว่าครอบครัวที่มีสมาชิก 2-3 คน ในการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้นมีผลต่อการตัดสินใจออมเงิน

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลไปในทิศทางตรงกันข้ามคือ กลุ่มอายุ 36-45 ปี กล่าวคือถ้าตัวแปรดังกล่าวเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลให้มีผู้ที่ตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติลดลงตามไปด้วย

ปัจจัยด้านกลุ่มอายุ 36-45 ปี ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชาย จันทจร (2550) พบว่า พนักงานที่มีอายุมากกว่า 30 ปี ขึ้นไป ตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมากกว่าพนักงานที่อายุน้อยกว่า 30 ปี สาเหตุที่ไม่สอดคล้องกันเนื่องจากลักษณะกองทุนเป็นคนละประเภทในเรื่องของผลประโยชน์ที่ได้รับ และเนื่องจากกองทุนการออมแห่งชาติยังมีอายุน้อยกว่า เพราะหากมีอายุน้อยเมื่ออายุครบ 60 ปี มีโอกาสที่จะได้เงินบำนาญมากกว่า

2. ผลการวิเคราะห์วินัยทางการเงินที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ตัวแปร คือ วินัยด้านการออม และวินัยทางการเงินรวม ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ตัวแปร ส่งผลไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าตัวแปรดังกล่าวเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลให้จำนวนเงินออมในกองทุนการออมแห่งชาติ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

วินัยด้านการออม หากบุคคลอยู่ในช่วงอายุน้อย บุคคลจะมีระดับการบริโภคสูงกว่าระดับรายได้ แสดงว่าในช่วงนั้นเขาจะมีการออมเป็นลบ แต่เมื่อบุคคลมีอายุเพิ่มมากขึ้น บุคคลจะมีรายได้สูงซึ่งทำให้มีระดับรายได้สูงกว่าระดับการบริโภค จึงทำให้มีเงินส่วนที่เหลือไว้ออมเพิ่มมากขึ้น เป็นการสนับสนุนให้บุคคลมีวินัยด้านการออมเพิ่มขึ้น บุคคลสามารถที่จะนำเงินไปออมและลงทุนในรูปแบบต่างๆ หรือนำเงินมาออมในกองทุนการออมแห่งชาติ เพื่อที่จะได้มีเงินบำนาญใช้ในยามเกษียณอายุ ไปตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริโภคในวงจรชีวิต (life cycle theory of consumption)

วินัยทางการเงินรวม การที่บุคคลมีวินัยทางการเงินก็เหมือนมีอิสรภาพทางการเงิน ปัจจัยที่จะสร้างวินัยทางการเงินให้กับบุคคล ได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจ โดยการตั้งเป้าหมายในอนาคตอย่างเช่น อยากมีบ้าน ราคา 10 ล้านบาท

ภายในปี 2020 หรือ การเลือกวิธีการออมแบบเข้มงวดมีข้อกำหนด ตัวอย่างเช่น การฝากเงินที่ไม่สามารถเบิกถอนได้ง่าย หรือ ฝากเงินไว้กับกองทุนการออมแห่งชาติ จำนวน 13,200 บาท ต่อ ปี เป็นประจำทุกปี ก็จะทำให้บุคคลมีวินัยทางการเงินที่ดีได้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวินัยทางการเงินของ วีระพล บดีรัฐ (2553)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านนโยบายการจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติ มีข้อจำกัดในเรื่องของผลตอบแทนที่ไม่ชัดเจน ไม่สามารถระบุแน่นอนได้ว่าผู้ลงทุนจะได้ผลตอบแทนเท่าไร ระบุเพียงรัฐจะค้ำประกันผลตอบแทนไม่น้อยกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน เฉลี่ยของธนาคารออมสิน ธกส. และธนาคารพาณิชย์ใหญ่อีก 5 แห่ง และมีข้อจำกัดของจำนวนเงินที่ใช้ออมในกองทุนการออมแห่งชาติ ระบุไว้ว่าสมาชิกจะต้องส่งเงินสะสมไม่น้อยกว่าครั้งละ 50 บาท แต่รวมกันแล้วไม่เกิน 13,200 บาทต่อปี ไม่จำเป็นต้องส่งเงินทุกเดือน แรงงานนอกระบบจึงไม่ให้ความสนใจกับกองทุนการออมแห่งชาตินี้เท่าที่ควรจึงทำให้หันไปลงทุนด้วยวิธีการอื่นภายใต้ความเสี่ยงที่เท่ากันแต่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า ดังนั้นควรมีนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือมีหลักประกันด้านผลตอบแทนที่ชัดเจน หรือเพิ่มเพดานการส่งเงินสะสมมากขึ้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสนใจที่จะออมในกองทุนการออมแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตัดสินใจออมในกองทุนการออมแห่งชาติส่วนใหญ่ยังไม่ทราบข้อมูลว่ามีการจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติขึ้น ดังนั้นหน่วยงาน

ต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรที่จะเพิ่มการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายหลักคือกลุ่มแรงงานนอกระบบ เพื่อที่จะได้เป็นการกระตุ้นให้กลุ่มแรงงานนอกระบบนี้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผลเสียที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการก้าวเข้าสู่วัยชรา และเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกกองทุนมากยิ่งขึ้น เช่นการประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้กลุ่มแรงงานนอกระบบสมัครสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เนื่องจาก 2 ช่องทางนี้ได้รับความนิยมมากที่สุด ตามงานวิจัยในด้านพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร เพื่อที่จะทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยลักษณะการออมและการลงทุนของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมออมเงินในรูปแบบการออมแบบเงินฝากประจำมากที่สุด จึงควรปลูกฝังแนวคิดใหม่ให้กับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่มีรายได้น้อย สามารถออมในจำนวนเงิน เพียงเดือนละ 1,100 บาท ต่อเดือน หรือ 13,200 บาท ต่อปี และเห็นประโยชน์ของกองทุนการออมแห่งชาติที่ให้ผลตอบแทนที่ดีและคุ้มค่ากว่าการออมแบบเงินฝากประจำ เพราะมีเงินเพิ่มเติมจากรัฐบาลสมทบให้

3. จากผลการวิจัยวินัยทางการเงินของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย วินัยด้านการออม และ วินัยด้านการใช้จ่าย พบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานครนั้นมีวินัยด้านการออมอยู่ในระดับปานกลาง วินัยด้านการใช้จ่ายอยู่ในระดับปานกลาง และมีวินัยทางการเงินรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรที่จะให้ความรู้ทางการเงินกับแรงงานนอกระบบเป็นการสร้างพื้นฐานการมีวินัยทางการเงินที่ดี เพื่อที่จะได้มีความมั่นคง มีอิสรภาพทางการเงินในอนาคตจะได้มีเงินไว้ใช้ในยามเกษียณและไม่เป็นภาระของลูกหลาน

References

- Boonklee, B. (2009). *Factors affecting financial discipline behavior among teachers: A case study of teachers in Nakhonpathom education region area 2*. Independent Study of Master Degree in Liberal Arts, National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Bordeerat, W. (2010). *Financial discipline*. Retrieved from http://www.set.or.th/dat/vdoArticle/at_tachFile/TSI-Article_PF_040.pdf (in Thai)
- Branson, H. W. (1989). *Macroeconomic theory and policy*. Singapore: Harper & Row.
- Jantajon, W. (2007). *Decision to join provident fund by workers of Krisdamahanakorn public company limited*. Independent Study of Master Degree in Business Administration, Thammasat University. (in Thai)
- Kladkerd, S. (2008). *A study of saving behavior and related factors of factory staff in Bangkadi industrial park, Pathumthanee province*. Independent Study of Master Degree in Economics, Sukhothai Thammathirat University. (in Thai)
- Namphut, S. (2002). *Financial management strategy*. Bangkok: Thammasat University. (in Thai)
- National Statistical Office. (2016). *Survey of informal employees in 2016*. Retrieved from <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/workerOutSom59.pdf> (in Thai)
- Rueksantad, J. (2012). *Comparison on saving behavior between private company officers and government officers in Bangkok*. Independent Study of Master Degree in Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. (in Thai)
- Siljaru, T. (2007). *Research and analysis of statistical data with SPSS*. Bangkok: V. Inter Print. (in Thai)
- Viriyant, M. (2015). *Marketing factors affect the decision to purchase life insurance of customers in Bangkok*. Independent Study of Master Degree in Business Administration, Siam University. (in Thai)
- Wittayaudom, W. (2004). *Organization behavior*. Bangkok: Theera Film & Textile. (in Thai)
- Yodtamee, R. (2012). *Private returns on education in Thailand*. Master of Economics Thesis, Chiang Mai University. (in Thai)

